

BİLİM KÜLTÜR VE EĞİTİM

Çocuklarda okuma alışkanlığı kazandırılmasında, Ebeveyn duyarlılığı ve çocuk kitaplarının niteliği

Berna Kayatepe – İstanbul Kültür Üniversitesi

İnsanlık sahip olduğu bilgiyi gelecek kuşaklara aktardığı sürece uygarlıklar gelişmekte ve devamlılık sağlamaktadır. Nesilden nesile aktarılan bilgilere erişmenin yollarından birisi okumaktır. Okumak "bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşüncüyü anlamak, yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek gibi anlamlara gelmektedir. (TDK Sözlük, 2011) Okumak, bilgi edinmenin temel yoludur ve bir insanın kendini gerçekleştirme, yaşamını daha iyi devam ettirebilmesi için yapması gereken davranıştır. Okuma ile yeni konular hakkında bilgi sahibi olmak, tecrübe edilmemiş durumlar ile ilgili fikir edinebilmek, ruhu beslemek, bireyin kişiliğini geliştirmek, davranış ve insan ilişkilerini yönlendirmek ve yaşam boyu karşılaşılan durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan bilgi elde edilmektedir. Tüm bunlara ek olarak, boş zamanı eğlendirmek, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmeleri takip etmek için yapılan bir etkinliktir. Okumak, bireyin dili daha etkili ve doğru kullanmasını, bireyin ana dilini geliştirmesini böylelikle doğru ve rahat bir şekilde iletişim kurabilmesini sağlamaktadır.

Okumak bireyin yazarın iletisini algılaması ve iletinin anlamlandırılması ve okuyucunun zihninde canlandırılması sürecidir. Bu şekilde okuma eylemi, zihinsel ve psikolojik açıdan bireyi beslemektedir. Okumak, insan yaşamının en büyük gereksinimlerinden biridir ve alışkanlık haline getirilmesi getirilerek sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.

Okumak bireyin yazarın iletisini algılaması ve iletinin anlamlandırılması ve okuyucunun zihninde canlandırılması sürecidir. Bu şekilde okuma eylemi, zihinsel ve psikolojik açıdan bireyi beslemektedir. Okumak, insan yaşamının en büyük gereksinimlerinden biridir ve alışkanlık haline getirilmesi getirilerek sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.

Okuma alışkanlığı ve ailenin önemi

Okumaya yönelik olumlu tutumları çocukta oluşturmak ve çocuğu okumaya yönlendirmek anne-babanın görevidir. Anne ve babanın bu görevin önemini kavraması gerekiyor. Bu bilince sahip olmayan anne ve babalar çocuklarında okuma alışkanlığının geç edinilmesine neden olabilmekte. Okuma alışkanlığının kazanıldığı çocukluk döneminde en belirleyici rol aileden geliyor. Okuma ilgisinin, çocukluk döneminde kazanılması ve ergenlik döneminde desteklenerek alışkanlık haline dönüştürülmesi gerekmektedir. Çocuklar okul öncesi dönemde aldıkları

eğitim ve okul dönemin de aldıkları eğitim, onların okuma alışkanlıklarının geliştirilmesini sağlamakta. Anne ve baba, okuma alışkanlığının çocuğuna şu yararları sağladığını bilmelidir:

- zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur;
- anadilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar;
- kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder;
- sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur;
- iletişim becerisinin güçlenmesine yardımcı olur;
- eğitim ve öğretim başarısını artırır.

Yukarıda sıralanan yararların çocuğun zihinsel ve kişilik gelişimi açısından son derece önemli olduğu söy-

lenebilir. Ergenlik başlangıcının alışkanlıklar ve dolayısıyla okuma alışkanlığı açısından kritik bir aşama oluşu, yukarıda sıralanan ve çocuk için yeni bir yaşam dönemi yaratmaya başlayan özelliklerden kaynaklanmaktadır. Olasılıksal düşünme, akıl yürütme, soyut konularla ilgilenme ve bundan zevk alma, nedensel bakabilme ve yorumlama gücü kazanmaya başlama çocuk için okuma alışkanlığı ile ilişkisini başlatacak ve/veya güçlendirecek özelliklerdir.

Okudukça soyut düşünme gücü artacak, soyut düşünme gücü arttıkça okumaya daha çok ilgi duyacaktır.

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının ve okuma ilgisinin şekillenmesinde çocuk kitaplarının niteliği büyük önem taşımaktadır. Kitabın fiziksel görünüşünden, kullanılan dile, içeriğine, anlaşılabilirliğine kadar her şey okuyucuyu etkilemektedir. Çocuklar özellikle fiziksel görünüşü iyi ve uygun görsellerle zenginleştirilmiş kitapları tercih etmektedirler. Özensiz hazırlanan, kalitesiz kâğıtlar kullanılan, mat ve soluk renkli kitaplar çocukların ilgisini çekmemektedir. Bu nedenle okuyacakları kitapların seçiminde çocuklara uygunluğuna özen gösterilmelidir. Çocukların okuma ilgisinin oluşumunda etkili olan diğer bir etmen ise kitabın sahip olduğu içeriktir. İçeriğin çocuğun seviyesine, ilgisine ve ihtiyacına uygunluğu, okunabilirliğine etki etmektedir.

Günümüzde çocuk kitaplarının çok kolay yazılacağı inancının hâkim olması ile birlikte pek çok çocuk kitabı yazarı ortaya çıkmıştır. Oysa çocuk edebiyatı ürünlerini kaleme alan kişilerin belli özelliklere sahip olması ge-

rekmetedir. Çocuk kitabı yazmak için hem iyi bir yazar olmak hem de çocuğun dünyasını çok iyi bilmek gerekir. Çocuğa uygun eserler vermek isteyen her sanatçı, öncelikle çocuk gerçekliğine inmeli, böyle bir gerçeklik adına yazmanın büyük sorumluluğu olduğunu fark etmelidir. Çocuk, okuma esnasında yazarın kendisine yukarıdan baktığını düşünmemeli, böylece yazar ile çocuk arasında bir iletişim kurulmalıdır.

Çocukların okul öncesi ve okul dönemin de aldıkları eğitim, onların okuma alışkanlıklarının geliştirilmesini sağlıyor

Anne baba da kitap okumalı!

Ebeveynler çocuklarının okuma alışkanlığına sahip olmasını istiyorlarsa öncelikle okuma alışkanlığını ders başarısına giden bir yol olarak görmemeleri gerekmektedir. Ebeveynlerde kitap okumanın çocuğun kişisel ve psikolojik gelişiminin sağlanmasına yönelik önemli bir davranış olduğu bilinci oluşturulmalıdır. Çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak ve onların kitapların önemini anlamaları için daha fazla kütüphane, kitabevi ve kitap fuarı ziyaretlerinde bulunmaları gerekmektedir. Çocukları ile birlikte kitap almalı, onlara kitap seçiminde yardım etmeli ve kitap okumalı, kendi başlarına kitap almaları için onları teşvik etmeli, çocuk dergileri takip edilmeli, evde kitaplık oluşturulmalı, yaşlarına ve ilgi alanlarına uygun kitapları seçerek hediye etmelidir. Ebeveynler sadece kişisel gelişim amacıyla değil, çocuklarına örnek olmak amacıyla da kitap okumalıdır. Anne ve babaların okuma alışkanlığını geliştirmek amacıyla anne-çocuk, baba-çocuk okuma etkinliği düzenlenebilir. Bu sayede çocuklarla hem vakit geçirecek hem de birlikte kitap okuyarak okuma alışkanlıklarını geliştireceklerdir. Yukarıda anlatılan önerilerin hayata geçirilmesi ile okuma alışkanlığının geliştirilmesinde en önemli kurum olan aile bilinçlendirilmiş olacaktır.

Kaynakça:

- DİLİDÜZGÜN, S.(2006). Çocuk Edebiyatı Eleştirisinin Temelleri Ve Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Eleştirisi. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara. s.159-164.,DÖKMEN, Ü. (1994). Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma. İstanbul: MEB,SEVER, S. (2003). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Kök
- Aksaçlıoğlu, A. G., ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. Türk Kütüphaneciliği, 21(1), 3-28. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/8/7>
- Topçuoğlu, Ü., ve Yiğit, A. (2014). Çocuklarda okuma kültürünün oluşmasında ailenin etkisi. International Journal of Language Academy, 2(4). 308-322. Erişim adresi: http://ijla.net/Makaleler/2118467417_18.pdf

